פרשת
ויקהל
תשע"ו

גליון

עוללות הכרם

א אוצר פון דברי תורה און
דערציילונגען פון צדיקים

שנה א' - גליון כ"ה

מכון
כרם בית
שמואל
אלכסנדר

יו"ל בס"ד ע"י
מכון כרם בית שמואל
שע"י חסידי אלכסנדר
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מכרם רבותינו

פון אונזער הייליגער וויינגאָרטען

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אחדות רייניגט די נשמה

דער לעצטער רבי הי"ד - מרן רבינו יצחק מנחם זי"ע האט אמאָל געזאגט **אז ווען אידן האלטן זיך צוזאמען באחדות, און מ'געפונט זיך צווישען אידן, איז דאס מְטַהֵר און רייניגט אויס די נשמה, פונקט ווי א מקוה איז מטהר א טמא'נע מענטש, אזוי איז דאס אחדות מטהר די נשמה.**

און דאס איז מרומז דא אין פסוק "ויקהל משה וגו' בני ישראל" אז משה רבינו האט צוזאמגענומען די אידן, וואס דאס איז אחדות און ליבשאפט, און דער ווארט 'ויקהל' איז בגימטריא די זעלבע ווי 'מקוה'.

(כ"ק מרן רביה"ק אדמו"ר האחרון זצוקללה"ה הי"ד)

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם

שבת העלפט מקיים זיין אלע מצוות

אין אנהייב פון אונזער פרשה געפונען מיר אז משה רבינו האט גערעדט צו די אידן איבער די מצוה פון היטן שבת. מרן דער **תפארת שמואל זי"ע** טייטשט מיט דעם דער פסוק וואס משה רבינו האט געזאגט "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם" אז מיט'ן כח און די הייליגקייט פונעם שבת קודש וועט איר זוכה זיין צו טוהן אלע אנדערע מצוות וואס השי"ת האט אייך באפוילן צו טוהן, ווייל דער שבת האט א כח וואס העלפט און באגלייט א איד אז ער זאל קענען מקיים זיין אלע מצוות פונעם אייבישטער.

און אזוי שטייט טאקע אין **מדרש** (שמו"ר כ"ה ט"ו) "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, אם תזכו לשמור שבת מעלה אני עליכם כאלו שמרתם כל המצוות שבתורה", אז דער אייבישטער זאגט פאר די אידן אויב איר וועט היטן שבת וועל איך ענק רעכענען כאילו איר האט געהיטן אלע מצוות פון די תורה. זאגט דער תפארת שמואל אז די כוונה פון דעם איז, **וויבאלד דער שבת וועט באמת אריינגעבן א כח אין די אידן צו טוהן און מקיים זיין אויך אלע אנדערע מצוות.**

(ספה"ק תפארת שמואל אות ג')

ל פ ר ש ת   ש ק ל י ם

הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט

נישט צו גרויס און נישט צו קליין

אין פרשת כי תשא ביי די מצוה פון מחצית השקל שטייט "הֶעָשִׁיר לֹא יַרְבֶּה וְהַדַּל לֹא יַמְעִיט מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל". מרן דער **ישמח ישראל זי"ע** איז מסביר די כוונה, אז "הֶעָשִׁיר" גייט ארויף אויף איינער וואס איז רייך אין רוחניות, ער האט זוכה געווען משיג צו זיין העכערע מדריגות און השגות אין עבודת השי"ת, אזא איינער וואס איז נאנט צום אייבישטער און ער ווייסט צו זאגן פונעם אייבישטער'ס גרויסקייט "לֹא יַרְבֶּה" וועט זיך דאָך נישט גרויסהאלטן ביי זיך, ווייל ער זעהט איין און ער אנערקענט ווי ווייט ער איז באמת גארנישט קעגן דעם גרויסן באשעפער. "וְהַדַּל" איז א רמז אויף איינער וואס איז אָרים אין רוחניות רח"ל, איז זיין עבודה אבער אז "לֹא יַמְעִיט" ער זאל זיך נישט צו שטארק אראפקלאפן און זיין געפאלן ביי זיך, ווייל דאס וועט איהם ברענגען צו ייאוש און עצבות ח"ו.

נאר וואס דען, די עבודה פון א איד איז שטענדיג זיך צו האלטן אויף א מיטן וועג, אזוי ווי חז"ל זאגן אונז אז א מענטש דארף זיך דאַכטן אז ער איז "חציו זכאי וחציו חייב" האלב גוט און האלב נישט גוט, און דאס לערנט מען "מִמַּחֲצִית הַשָּׁקֶל" פון די מצוה פון מחצית השקל נעמט מען ארויס א מוסר השכל אז א איד איז שטענדיג נאר 'האלב' גוט, און ממילא זאל ער זיך נישט צופיל גרויס האלטן און אויך נישט צו קליין.

און די כח און די קדושה פון די מחצית השקל שיינט טאקע אריין אין אידישע קינדער אז זיי זאלן קענען דינען דעם אייבישיטער ווי עס דארף צו זיין נישט מיט קיין גיאות, און נישט מיט קיין שלעכטע ענוה וואס ברענגט צו ייאוש, ווייל אז מען איז זיך מתבונן און מען קלערט אריין אין די מוסר השכל וואס מ'לערנט ארויס פון די מצוה פון מחצית השקל, איז מען זוכה צו דינען דעם אייבישטער ווי עס דארף צו זיין.

(ספה"ק ישמח ישראל לשקלים אות ט')

שבת שקלים

מחצית השקל ווייזט אויף אחדות

אין **ספרים הקדושים** ווערט געברענגט באריכות די נקודה אז מחצית השקל ווייזט אויף אחדות, אז אלע אידן זענען באמת איינס, און יעדער איד איז אנגעבינדן אינעם צווייטן. און ווי דער **אלשיך הקדוש** שרייבט אז דערפאר האט השי"ת געהייסן יעדעם איינעם געבן נאר א 'האלבע' שקל, צו ווייזן אז יעדער איינער פאר זיך איז באמת נאר א האלבע, און נאר צוזאמען מיט א צווייטער איד דעמאלטס איז ער 'גאנץ', און ווי מיר ווייסן אז "כל ישראל ערבים זה לזה" יעדער איז אן עָרֵב פאר יענעם, ווייל מיר זענען געקניפט און געבינדן.

■ ■ ■

מבטל געווען די גזירה פון המן

דער אלטער רבי - מרן רבינו יחיאל זי"ע עקלערט די שייכות פון פרשת שקלים צו חודש אדר, ווייל מיר געפונען אין די טענה פון המן הרשע "יֶשְׁנוֹ עַם אֶחָד מְפֻזָּר וּמְפֹרָד" אז די אידן לעבן ח"ו מיט 'פירוד לבבות' און שנאה צווישן זיך און זיי זענען נישט באחדות, און ווי חז"ל זאגן (אין **מדרש** און אין **ירושלמי**) אז די דור פון אַחְאָב זענען טאקע געווען רשעים אבער וויבאלד זיי האבן נישט געהאט קיין שנאה און קנאה, דעריבער האבן זיי געווינען זייערע מלחמות, ווייל די כח פון אחדות איז זייער גרויס. אבער אין די צייטן פון המן הרשע האט יא געהערשט א שנאה צווישן אידישע קינדער רח"ל, און דעריבער האט המן הרשע געטראכט אז דאָסמאל וועט ער זיך קענען שטארקן איבער זיי ח"ו און זיי וועלן נישט געווינען קעגן איהם, וויבאלד עס פעלט זיי אחדות.

און דעריבער ווי נאר אסתר המלכה האט געהערט פון די שלעכטע גזירה, האט זי געזאגט פאר מרדכי הצדיק "**לֵךְ כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים" קודם כל דארף מען פאררעכטן דער ענין פון אחדות ביי אידן, און די עצה צו דעם איז "כְּנוֹס אֶת כָּל הַיְּהוּדִים" נעם צוזאמען די אידן אז זיי זאלן זיך האלטן אינאיינעם מיט אהבה און אחוה.** ווי אויך זאלן זיי טוהן "וְצוּמוּ עָלַי" זיי זאלן פאַסטן פאר 'מיר' און פאר מיין זכות, און נישט פאר זייער אייגענע ישועה, נאר פילן קודם די צער און די צרה פון א צווייטער איד מער ווי די אייגענע צרה, וואס דאס איז די ריכטיגע אהבת ישראל ליב צו האבן א צווייטן מער ווי זיך אליינס.

און דאס זאגן אונז חז"ל (מגילה י"ג:) גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהם לשקליו - אז דער אייבישטער האט 'מקדים' געווען און שוין געגעבן פריער פאר די אידן א מצוה פון מחצית השקל וואס דאס זאל זיין קעגן די שקלים וואס המן האט געוואלט געבן פאר אחשורוש צו קענען אויס'הרג'ענען די אידן. און דער ענין פון דעם איז -זאגט דער אלטער רבי זי"ע- וויבאלד מחצית השקל איז מרמז אויף דער ענין פון אחדות און אהבת ישראל, אז יעדער איד איז נאר א האבלע זאך פאר זיך, און ער איז באהאפטן צו אנדערע אידן כדי צו זיין גאנץ, **און ממילא דאס איז דאָך דער תיקון קעגן די שלעכטע עצה פון המן וואס האט געוואלט האבן א שליטה אויף אידישע קינדער וויבאלד זיי זענען נישט געווען באחדות...**

פירותיך מתוקים

דברי תורה אויף פרשת השבוע און ענינא דיומא

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

הרה"ק רבי דוד'ל לעלובער זי"ע האט געטייטשט, "וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" אז משה רבינו האט צוזאמגענומען די אידן און גערעדט פאר זיי, און נאכדעם שטייט "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם" אז טאקע דאס האט דער אייבישטער באפוילן אז אין יעדן דור זאל גיין דער חכם און דער צדיק און ער זאל צוזאמנעמען די אידן צו רעדן פאר זיי דברי תורה און מוסר, און מקיים זיין דעם "ויקהל משה"...

(עבודת ישכר פר' שמיני)

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם

אן ענדליך ווארט שטייט פונעם **הרה"ק רבי יצחק מאיר פון גור - דער חידושי הרי"ם זי"ע** (יארצייט כ"ג אדר) אז "אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשֹׂת אֹתָם" גייט ארויף אויף דאס וואס שטייט פריער "וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", אז אידן זאלן זיין באחדות און צוזאמגענומען, דאס איז דער זאך וואס דער אייבישטער וויל פון אונז און ער באפעלט אונז...

(חידושי הרי"ם)

וְהַמְּלָאכָה הָיְתָה דַיָּם... וְהוֹתֵר

דער **מדרש** דערציילט (שמו"ר נ"א) אז משה רבינו איז אריינגעקומען צו בצלאל און ער האט געזען אז עס איז איבערגעבליבן איבעריגע נדבות וואס אידן האבן געברענגט פארן בויען דער משכן, און מ'האט שוין נישט געדארפט האבן אזוי פיל, האט משה רבינו געפרעגט פונעם אייבישטער, רבונו של עולם וואס זאלן מיר טוהן מיט די איבעריגע נדבות וואס אידן האבן מנדב געווען צום בויען דער משכן, האט דער אייבישטער געזאגט **"גיי מאך טאקע מיט די נדבות דער משכן"**. און די **מפרשים** וואונדערן זיך שוין צו פארשטיין פשט אינעם מדרש, ווייל מ'רעדט דאָך דא פון וואס איז 'איבערגעבליבן' נאכדעם וואס מ'האט שוין אלעס געהאט וואס מ'האט געדארפט צום בויען די משכן, און פארוואס דארף מען בכלל די איבערגעבליבענע נדבות וואס האבן זיך נישט אויסגעפעלט צום בויען דער משכן.

דער הייליגער **רבי רבי בונם פון פרשיסחא זי"ע** האט געזאגט פשט אינעם מדרש, וויבאלד עס האט געברענט אין די אידישע הערצער א געוואלדיגע ליבשאפט צום אייבישטער און א השתוקקות צו בויען דעם משכן, יעדער האט געוואלט זיין א חלק דערפון און ברענגען וואס מער צו קענען בויען דער משכן, דעריבער האבן זיי זיך פשוט נישט געקענט אפשטעלן פון ברענגען נאך און נאך נדבות פאר'ן משכן, ווייל אין זייער הארץ האט געפלאקערט א ווילן צו ברענגען. **קומט אויס אז די 'שיריים' וואס מ'האט שוין נישט געדארפט האבן פאר'ן בויען דער משכן האט געהאט אין זיך א באזונדערע חשיבות, וויבאלד דאס זענען געווען אזעלכע נדבות וואס זענען געקומען פון די פייערדיגע תשוקה פון די אידישע הערצער, וואס זיי האבן זיך נישט געקענט איינהאלטן פון ברענגען אפילו מ'דארף עס שוין נישט האבן.** דעריבער האט דער אייבישטער געזאגט פאר משה רבינו אז דַוְקא די **שפעטערע** נדבות (וואס מ'האט עכט נישט געדארפט) זיי זאלן גענוצט ווערן צו בויען מיט זיי דער משכן, ווייל דאס ווייזט אויף די גרויסע ליבשאפט פון די אידן צום אייבישטער.

(שם משמואל)

לֹא תְבַעֲרוּ אֵשׁ... בְּיוֹם הַשַּׁבָּת

אין זיינע זכרונות שרייבט אן אמשינאווער חסיד א מעשה וואס האט זיך אפגעשפילט אין די תקופה פון **הרה"ק רבי יוס'לע אמשינאווער זי"ע:**

דער אמשינאווער רבי זי"ע איז געקומען צו פארן אויף א באזוך אינעם פויליש'ן שטעטל דילאגע-שידלע, און האט אויך געפראוועט דארטן א שבת צווישן זיינע חסידים. פונקט אין יענעם שבת זענען אויך אנגעקומען אין שטעטל א קבוצה יונגן וואס פלעגן ארומפארן צווישן די שטעט מאכן פארשידענע שוי שפילן און פאָרשטעלונגען, דאס זענען ליידער געווען פרייע אידן מחללי שבתות וואס פלעגן מאכן געלט פון פארשטעלן זייערע שפילן ווי זיי זענען געקומען. אויך דארט האבן זיי געוואלט מאכן זייער פאָרשטעלונג, און דוקא אין שבת קודש רח"ל. זיי האבן געדינגען א ספעציעלער זאַל אין שטאט, וואס איז געווען נאנט צום אכסניא פונעם אמשינאווער רבי ווי ער האט געפירט דעם שבת, וואס איז געווען א גרויסע עגמת נפש פאר די חסידים צו דארפן צוזעהן אזא בזיון און א חילול שבת, ספעציעל ווען דער צדיק געפונט זיך ביי זיי אין שטעטל, און עס גייט אדורך א גרויסער ציבור אידן און חסידים לעבן זייער פארוויילונגס פלאץ.

דארט אין שטעטל האט געוואוינט א פשוט'ער תמימות'דיגער איד מיטען נאמען חָנֶא אֶלִי' דער בעל עגלה, שטענדיג פלעגט ער זיצן ביים ווינקל פונעם בית מדרש און זאגן תהלים לעבן דער אויוון. אבער דאסמאל האט אויך חנא אלי' נישט געקענט צוקוקן דער חילול שבת, און ער איז ארויס אינדרוסן און אנגעפאנגען שרייען אויף די צוזאמגעקומענע יונגען וואס זענען געקומען קוקן דעם פאָרשטעלונג, "שְׁקָצִים ווי איז דאס געהערט געווארן חילול שבת בפרהסיא, איר ווייסט מיט וועמען איר הייבט זיך אהן דא, עטס האטס נישט געהערט ווער עס איז דער אמשינאווער רבי' וואס אלע מענטשן ציטערן פון איהם?", און אזוי האט חנא אלי' געשריגן און געשריגן מיט זיין גאנצע כח, ווען קיינער פון די פארזאמלטע הערט איהם אפילו נישט אויס.

פלוצלינג איז געווארן דארט א שרעקליכע רעש און א טומל, און דער גאנצער עולם האט אנגעהויבן ארויסצולויפן פונעם זאַל. עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז פונקט דעמאלטס האט זיך אפגעריסן א שווערע ברעט פונעם דאַך אינעם זאַל און איז געפאלן צו דער ערד מיט א מעכטיגער זעץ, פון דעם גרויסן רעש און די שטויב וואס האט אנגעפילט דעם צימער, זענען אלע פארזאמלטע אריין אין א פאַניק אז עס ברענט א פייער, און זיי האבן געהויבן פיס און אנטלאפן פון דארט. יעדער האט איבערגעלאזט זיינע חפצים און קליידער וואס ער האט דארט געהאט, און זיי זענען זיך צולאפן ווי ווייט זיי האבן נאר געקענט, און פארשטייט זיך אז דער שפיל איז שוין נישט פאָרגעקומען מער... און חנא אלי' איז געבליבן שטיין אין די זייט און געמורמלט צו זיך אליין "איך האב זיי דאָך געזאגט אז זיי זאלן זיך נישט אנפאנגן מיטען אמשינאווער רבי'"...

(אוהל יוסף)

אוצר הכרם

אן אוצר פון ידיעות, הלכות, און מנהגים בענינא דיומא

באחד באדר משמיעין על השקלים

די מצוה פון **מחצית השקל** איז אנגעגאנגען יעדער יאהר אין די צייטן פון בית המקדש, ווי גאנץ כלל ישראל האט געמוזט אנטייל נעמען און געבן א האלבע שקל וואס פון די געלט האט מען איינגעקויפט אלע 'קרבנות ציבור' און נאך פארשידענע זאכן אין בית המקדש וואס דארף קומען פון די געלט פון גאנץ כלל ישראל.

ראש חודש אדר פלעגט בית דין לאזן אויסרופן א דערמאנונג פאר אלע אידן אז מ'זאל זיך אנגרייטן א מחצית השקל צו געבן פאר'ן בית המקדש, ווי עס שטייט אין די משנה (שקלים פרק א' משנה א') **"באחד באדר משמיעין על השקלים"**. און פון פופצן טאג אין חודש אדר און ווייטער האט מען אויפגעשטעלט ספעציעלע טישלעך אין אלע אידישע געגנטער ווי מ'האט געקענט איבערגעבן די מחצית השקל וואס די שליחים האבן שפעטער ארויפגעטראגן קיין ירושלים. ווען עס איז געקומען כ"ה אדר האט מען שוין נישט צוזאמגענומען די שקלים אין אנדערע ערטער, נאר מ'האט דאס געדארפט אליינס ברענגען צום בית המקדש ווי דארט זענען געזעצן די גבאים צוזאמצונעמען די מחצית השקל פון ווער עס האט נאכנישט געגעבן.

מצות מחצית השקל

דער **רמב"ם** שרייבט אין אנהייב הלכות שקלים (פרק א' הלכה א') אז עס איז א מצות עשה מן התורה אז יעדער איד איז מחוייב צו געבן יעדער יאהר א מחצית השקל, און אפילו א ארימאן וואס דארף אליינס צוקומען צו נעמען געלט פון צדקה איז ער מחוייב צו בארגן געלט אדער פארקויפן זיין קלייד כדי ער זאל קענען געבן א מחצית השקל ווי עס שטייט אין די תורה העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט ממחצית השקל.

און דער **רמב"ם** לייגט צו נאך א דין (וואס האט נישט קיין קלארע מקור אין די תורה) אז מחצית השקל האט מען נישט געקענט אפצאלן אין עטליכע מאל, ד.מ. צו צאלן א חלק היינט און א חלק אין אן אנדערע טאג, נאר מ'האט געמוזט געבן אויף איינמאל דער מחצית השקל.

ווער גיבט די מחצית השקל

די מצוה פון מחצית השקל איז נאר פאר מענער, און איינער וואס איז א 'גדול' וואס האט שוין בר מצוה געהאט. פרויען און קינדער זענען פטור פון געבן א מחצית השקל, אבער אויב זיי ווילן געבן דעמאלטס נעמט מען אויך פון זיי. נאך מער, א קטן וואס דער טאטע האט שוין איינמאל געגעבן א מחצית השקל פאר זיינעטוועגן, טאר ער שוין נישט אויפהערן נאר יעדעס יאהר איז

אוצר הכרם

המשך פון פריעדיגע זייט

ער מחוייב צו געבן א מחצית השקל פאר זיין קליינער זוהן (ביז ער וועט שוין ווערן א גדול און דעמאלטס וועט ער אליינס ברענגן א מחצית השקל).

גויים טארן נישט געבן קיין מחצית השקל, און אפילו אויב זיי ווילן געבן נעמט מען דאס נישט אהן פון זיי, כדי זיי זאלן נישט האבן קיין חלק אינעם בית המקדש און די קרבנות.

גענומען א משכון

די ספעציעלע גבאים האבן אפילו געמעגט צווינגען צו געבן א מחצית השקל פאר דער וואס האט נאכנישט געגעבן, וויבאלד דאס איז א חיוב אויף יעדער איד.

און אויב איינער האט נישט געוואלט געבן פלעגט מען צונעמען פון איהם א זאך אלס א 'מַשְׁכּוֹן' אז ער זאל דאס מוזן קומען אויסלייזן מיט זיין מחצית השקל.

אויב כהנים זענען מחוייב מיט מחצית השקל

אין **מסכת שקלים** (פרק א') ווערט געברענגט א מחלוקת אויב די כהנים האבן אויך געדארפט געבן א האלבע שקל, רבי יהודה זאגט אז בֶּן בּוּכְרִי (א תנא) האט עדות געזאגט פאר די חכמים אין יַבְנֶה, אז א כהן דארף נישט געבן קיין מחצית השקל, אבער אויב ער גיבט יא איז ער נישט עובר קיין עבירה דערמיט, נאר ער מעג געבן. אבער רבן יוחנן בן זכאי האט נישט מסכים געווען דערצו, און ער האט געהאלטן אז די כהנים זענען יא מחוייב צו געבן א מחצית השקל, און אדרבה, אויב א כהן גיבט נישט קיין מחצית השקל איז ער עובר אן עבירה (און עס ווערט מבואר אין די משנה דארט באריכות די סיבה פארוואס די כהנים האבן זיך געוואלט פַּטֶרְ'ן פון געבן א מחצית השקל, אבער לויט רבי יוחנן בן זכאי זענען זיי נישט געווען גערכעט).

די **גמרא** זאגט אין מסכת שקלים אן אינטערעסאנטע לימוד, אז רבי יוחנן בן זכאי האט ארויסגעלערנט זיין שיטה פון א פסוק וואס שטייט ביי די מצוה פון מחצית השקל "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים", דיווארט 'זה' באטרעפט צוועלף, וואס מיינט אז אלע צוועלף שבטים זאלן געבן די מחצית השקל, אויך שבט לוי, "כָּל הָעֹבֵר" **יעדער איד וואס איז אריבערגעגאנגען דעם ים סוף ווען מ'איז ארויס פון מצרים, איז מחוייב צו געבן א האלבע שקל,** און ממילא זענען אויך די כהנים מחוייב מיט די מצוה.

בֶּן בּוּכְרִי האט אבער געטייטשט פשוט פשט כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים - יעדער וואס ס'איז געווען א מצוה זיי צו ציילן אין מדבר, און וויבאלד שבט לוי האט מען נישט געציילט אינאיינעם מיט די אידן, דעריבער דארפן זיי טאקע נישט געבן א האלבע שקל.

הילולא דצדיקיא

הרה"ק דער רבי

רבי אלימלך פון ליזענסק זי"ע

נועם אלימלך

יארצייט:

כ"א אדר תקמ"ז

המשך פון פריערדיגע גליון

נאכדעם וואס דער **רבי רבי אלימלך** איז נתקרב געווארן צו חסידות, האט איהם זיין ברודער דער **רבי רבי זושא** געבעטן אז ער זאל קומען מיט איהם אינאיינעם אפרעכטן גלות, צו וואַנדערן צווישן די שטעט און דערפער כדי משפיע צו זיין גוט'ס פאר אידישע קינדער און זיי מחזיר בתשובה זיין צום באשעפער.

ווי באקאנט זענען די הייליגע ברודער ארומגעגאנגען אין גלות א לענגערע תקופה, און ווען זיי האבן זיך דערנענטערט קיין דייטשלאנד, איז דער שטן זיי אנטקעגן געקומען און זיי נישט געלאזט גיין ווייטער אריין קיין דייטשלאנד, און ער האט זיי געסטראַשעט אז טאמער זיי גייען ווייטער, דאן וועט ער אויך צושטעלן פאר די וועלט 'זיינע' אייגענע רבי'ס און חסידים פונקט ווי זיי, דאס הייסט אז ער וועט פארשפרייטן זיין כח הטומאה אויף די וועלט. ווען דער ר"ר אלימלך און ר"ר זושא האבן דאס געהערט האבן זיי זיך צוריקגעדרייט און נישט אריין קיין דייטשלאנד. **צדיקים האבן געזאגט אז ווי די פיס פון די הייליגע ברודערס האבן געטרויטן דארט האט זיך די חסידות גאר שטארק פארשפרייט און די משכילים האבן נישט געהאט קיין אויבערהאנט,** אנדערש איז אבער געווען אין דייטשלאנד ווי דער ר"ר אלימלך און ר"ר זושא האבן למעשה נישט באזוכט, דארט אהין איז נישט אנגעקומען חסידים און חסידות, און ליידער האט זיך דארט די השכלה גאר שטארק פארשפרייט און חרוב געמאכט אידישקייט רח"ל.

עס ווערט געברענגט אין **ספרים** אז אינעם הויז פונעם **רבי רבי אלימלך זי"ע** פון גרויס קדושה האט געהערשט א מורא'דיגע יראה און פחד יעדן ערב שבת, אויף אזוי ווייט, אז אפילו די פשוט'ע משרתות און באדינערינס פלעגן פאלן איינעם דעם צווייטן אויפען האלז און זיך איבערבעטן פונקט ווי ערב יום כיפור.

נאך ווערט דערציילט איבער די קדושה און יראת שמים פונעם **רבי רבי אלימלך זי"ע,** אמאל ווען דער ר"ר אלימלך איז געשלאפן און מען האט איהם שוין געוואלט אויפוועקן, איז זיין ברודער דער **רבי רבי זושא** צוגעגאנגען צו די מזוזה אויפען טיר פונעם צימער און ער האט ארויפגעלייגט זיין האנט און צוגעדעקט די מזוזה, ווי נאר די מזוזה איז געווארן צוגעדעקט האט זיך דער רבי רבי אלימלך תיכף אויפגעוועקט.

און ווי באקאנט איז אמאל דער **רבי רבי מענדל'ע רימאנאווער זי"ע** געווען ביים צדיק **הרה"ק רבי משה חיים אפרים פון סאדיקלאוו** דער **דגל מחנה אפרים זי"ע,** און דער דגל מחנה אפרים האט געפרעגט פונעם רבי רבי מענדל'ע ווער איז זיין רבי, האט דער ר"ר מענדל'ע געענטפערט אז ער זיין רבי איז געווען דער **רבי רבי אלימלך.** האט איהם דער דגל מחנה אפרים געבעטן אז ער זאל דערציילן עפעס אן עובדא פון זיין רבי'ן, האט דער ר"ר מענדל'ע געזאגט, אז ביי יעדן מענטש איז דא א געוויסע אָדער אונטער'ן אויער וואס דער אָדער רירט זיך קיינמאל נישט, אויסער ווען דער מענטש האלט שוין ביים שטארבן כאפט איהם א ציטער פונעם מלאך המות און דעמאלטס ציטערט אפילו דער אָדער אויך, **אבער ביים הייליגער רבי רבי אלימלך פלעגט דער אָדער ציטערן יעדן טאג פון פחד השי"ת!** אזוי האט דער רבי רבי מענדל'ע דערציילט וואס זיינע אויגן האבן געזען ביי זיין רבי'ן. ווען דער דגל האט דאס געהערט האט ער געזאגט **"פון אזא חסיד האב איך הנאה אז ער ווייסט וואס צו דערציילן".**

דער אמשינאווער רבי - רבי יצחק זצללה"ה האט נאכגעזאגט, אז דער **רבי רבי אלימלך** האט גערעדט איבער דער ענין פון גיאות אז מ'טאר זיך נישט גרויס האלטן, און ער האט געזאגט אז עס זענען דא פיר סארטן מענטשן: איינער וואס איז באמת א רשע אבער ער ווייסט דערפון אז ער איז א רשע, דער וועט כאטשיג תשובה טוהן צום סוף וויבאלד ער ווייסט אז ער איז א רשע. א צווייטער איז א רשע וואס רעדט זיך איין און מיינט אז ער איז א צדיק, דער לעבט דאָך אין א טעות און ער וועט זיך אויך איין טאג אויפוועקן און אנערקענען זיין טעות און ער וועט תשובה טוהן. א דריטער איז באמת א צדיק נאר ער מיינט אז ער איז א רשע, דאס איז דאָך דער תכלית פון א איד זיך צו האלטן קליין און מיינען אז מ'איז א רשע אפילו ווען נישט. אבער דער פערטער איז א צדיק וואס ווייסט אז ער איז א צדיק, דאס איז דאס ערגסטע, וויבאלד ער גייט דאָך קיינמאל נישט קיין תשובה טוהן, וויבאלד ער ווייסט אז ער איז גוט...

אין ספר **מאמר מרדכי** ווערט געברענגט אז דער **רבי רבי אלימלך זי"ע** איז אמאל געזעצן שטארק פארטראכט און ער האט געמאכט ביי זיך א חשבון מיט זיין גרויס עֲנָוָה און צובראכנקייט אז ער איז אזא בעל עבירה אז ח"ו דער גאנצער גיהנום וועט נישט זיין גענוג פאר זיינע עבירות. און פונקט דעמאלטס בשעת ער איז געווען פארזינקען אין די מחשבות זענען געקומען צו גיין זיינע הייליגע תלמידים **רבי משה לייב סאסובער זי"ע, דער אפטער רב זי"ע, רבי מענדל'ע רימאנאווער זי"ע, און דער קאזניצער מגיד זי"ע,** אינאיינעם מיט זיין ברודער דער **רבי רבי זושא זי"ע.** ווי נאר דער ר"ר אלימלך האט זיי דערזען האט ער זיך זייער געפרייט און ער האט געזאגט "עס פּאַסט דאָך נישט אז דער רבי זאל זיין אין גיהנום און די תלמידים אין גן עדן, און איר וועט דאָך אלע אודאי גיין אין גן עדן, און ממילא וועל איך שוין אויך מיטגיין מיט אייך".

הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל - דער אפטער רב זי"ע האט אמאל געפרעגט פון א טאכטער פונעם **רבי רבי אלימלך זי"ע** אז זי זאל איהם עפעס דערציילן פון איר טאטן, האט זי דערציילט אז אמאל האט דער רבי רבי אלימלך געלערנט ביינאכט צום שיין פון א לעכט, און פלוצלינג האט זיך דער לעכט אויסגעלאשן, זייענדיג פארטיפט אין לערנען איז דער רבי רבי אלימלך ארויס אויפען באלקאן אינדרויסן זעהן פון ווי מען קען שאפן פייער יעצט אין די שפעטע שעה, ווען פלוצלינג איז איהם אנקעגן געקומען א מענטש וואס האט געהאלטן א לעכט אין זיין האנט און ער האט געגעבן פייער פאר'ן ר"ר אלימלך און איהם אנגעצינדען זיין לעכט. שפעטער האט זיך דער ר"ר אלימלך געכאפט אז דאס איז דאָך אוממעגליך וויבאלד דער באלקאן אויף וואס ער איז געשטאנען איז געווען הויעך אויף א שטאק, און א מענטש פון דער גאס קען דאָך בכלל נישט אנקומען אהין. און ער האט תיכף פארשטאנען אז דער מענטש וואס איז געקומען מיט'ן לעכט דאס איז געווען **אליהו הנביא** וואס איז געקומען פון הימל איהם העלפן אז ער זאל קענען ווייטער לערנען. און **דער ר"ר אלימלך האט געפאַסט נאכדעם עטליכע תעניתים כדי 'מְכַפֵּר' צו זיין אויף די 'עבירה' אז ער האט מטריח געווען אליהו הנביא צו קומען צו איהם.** דער אפטער רב איז מורא'דיג נתפעל געווארן פון די מעשה, הערנדיג וואס זענען געווען די עבירות און די תעניתים פונעם רבי רבי אלימלך.

נוטעי הכרם

תולדות פון די הייליגע רבי'ס פון אלכסנדר

מאמר כ"ה

- כ"ק מרן הגה"ק רבי **שרגא פייבל מגריצא** זי"ע, כ"ב תשרי תר"ט
- כ"ק מרן רבינו **יחיאל** - דער **אלטער רבי** זי"ע, י"ד שבט תרנ"ד
- כ"ק מרן רבינו **ירחמיאל ישראל יצחק** - דער **ישמח ישראל** זי"ע, כ"ט טבת עת"ר
- כ"ק מרן רבינו **שמואל צבי** - דער **תפארת שמואל** זי"ע, כ"ט תשרי תרפ"ד
- כ"ק מרן רבינו **יצחק מנחם** - דער **לעצטער רבי** אין אלכסנדר פולין הי"ד, כ"ג אלול תש"ב
- כ"ק מרן רבינו **יחיאל מנחם** - דער **רבי זכרונו לברכה**, ו' מרחשון תשמ"ט

• פרק ט' •

די ענוה און שפלות

מיין נאמען איז יחיאל בן מלכה

אפילו זייענדיג א מנהיג ישראל פון טויזנטע חסידים וואס האבן געשטראמט קיין אלכסנדר, איז **דער אלטער רבי זי"ע** שטענדיג געווען צובראכן ביי זיך מיט זיין גרויס ענוה און שפלות, ווי שוין גערברענגט אין די פריערדיגע מאמרים.

אין **ספר תפארת ישראל** ווערט געברענגט אז אין די ערשטע יאהר פון דעם אלטער רבי'נס הנהגה, ווען ער האט נאך געפראוועט די ימים נוראים אינעם שטאט **פילץ** (איידער מ'איז אריבער קיין **אלכסנדר**) איז דער אלטער רבי אריינגעקומען ערב יום כיפור פארטאג'ס אין שוהל און ער האט זיך געשטעלט ביים טיש און אויסגערופען הויעך "ברידער, מ'קומט צו מיר מיט א ענגעניש, דאס גרעסטע ענגעניש און קלעמעניש איז ביי מיר (-אז זיין צרה איז די גרעסטע צרה), איך דארף תשובה צו טוהן... ווען איך וואלט געוויסט די סטאנציעס (אכסניות) ווי דער עולם שטייט איין, וואלט איך געגאנגען צו יעדן באזונדער זיי בעטן מ'זאל פאר מיר בעטן, און אזוי ווי איך ווייס נישט, און דער עולם איז יעצט דא, **בעט איך ענק בעט'ס פאר מיר איך זאל קענען תשובה טוהן, מיין נאמען איז יחיאל בן מלכה**"...

ער וועט נישט צוקומען צו גאוה

ווי אויך פלעגט דער אלטער רבי זאגן אז דערפאר האט מען איהם אויסגעקליבן צו זיין א מנהיג, ווייל ער וועט זיך קיינמאל נישט גרויס האלטן דערמיט, וויבאלד ער ווייסט דעם 'אמת' אז ער איז גאר נידעריג און ער איז נישט ראוי דערצו. אבער זיינע הייליגע חברים וואס זיי זענען באמת יא ווערד, זיי האבן טאקע מורא צו נעמען אויף זיך צו פירן די חסידים וויבאלד זיי האבן מורא אז זיי קענען ח"ו צוקומען צו גאוה. און דער אלטער רבי האט זיך אויסגעדריקט אויף זיך דעם פסוק אין **שיר השירים** "שָׂמֻנִי נֹטֵרָה אֶת הַכְּרָמִים" מען האט מיך געמאכט פאר א שומר אויף די וויינגערטנער, און די סיבה דערפון איז ווייל "כַּרְמִי שֶׁלִּי לֹא נָטָרְתִּי" מיין אייגענע וויינגארטן האב איך נישט געהיטן, און ממילא בין איך נישט קיין צדיק און איך וועל זיך נישט גרויס האלטן...

דער אלטער רבי האט געהאט א שוועסטער וואס האט געוואוינט אין **מאקאווע** און ער פלעגט איר שרייבן בריוון מיט א בקשה אז זי זאל גיין אויפען קבר פון זייער טאטע **רבי שרגא פייביל זי"ע** און דאווענען פאר איהם אז ער זאל נאך זוכה זיין תשובה צו טוהן. און דער אלטער רבי האט געשריבן אז זי זאל נישט קוקן אויף דעם וואס דער עולם זאגט אז איך בין א רבי און א מנהיג הדור, **ווייל איז פאר דעם וואס די וועלט האט א טעות אין איהם.**

יחיאל בן מלכה לתשובה

און ווי מיר האבן שוין געברענגט דער בריוו וואס **דער אלטער רבי זי"ע** האט געשריבן צו **הרה"ק רבי הלל קאלאמייער זצוקללה"ה** און דער אלטער רבי בעט זיך ביי רבי הלל מיט די ווערטער (איבערגעזעצט פון לשון הקודש): זייטס מתפלל אויף מיר פון די טיפענישן פון הארץ אז איך זאל זוכה זיין צו תשובה, און איר זאלט נישט טראכטן אויף מיר ווי א צדיק און א מנהיג ישראל, נאר איך זאג אויף זיך -שרייבט דער אלטער רבי זי"ע- דער מאמר החכם וואס ווערט געברענגט אין **חובת הלבבות** (שער הכניעה פרק ז') "חֲטָאַי לוּ יְרִיחוּן בָּם שְׁכֵנַי אֲזַי בָּרְחוּ וְרָחֲקוּ מִן גְּבוּלִי - **ווען מיינע שכנים וואלטן געקענט שמעקן מיינע עבירות דעמאלטס וואלטן זיי אנטלאפן פון מיר**", און דעריבער זייטס מתפלל אויף מיר ווייל איך בין באמת דער נידריגסטער פון די נידריגסטע... **און דער אלטער רבי חתמ'עט זיך אונטער זיין נאמען "יחיאל בן מלכה לתשובה".**

• פרק י' •

עבודת השי"ת

דער אלטער רבי זי"ע האט אריינגעלייגט זיינע כחות אין עבודת השי"ת טאג און נאכט. זיין סדר איז געווען אויפצושטיין ביי חצות און דינען דעם אייבישטער מיט א ברען, און אפילו אין זיינע עלטערע און שוואכע יארן האט ער נישט מוותר געווען אויף זיין עבודת הקודש, נאר אנגעגאנגען מיט זיין תורה און תפלה אהן אויפהער.

זיין דביקות אינעם אייבישטער איז געווען אויף א וואונדערליכען אופן, און ווען ער איז געווען פארטיפט אין זיינע הייליגע מחשבות אדער אין דאווענען, איז ער בכלל נישט געווען אויף די וועלט, זיין גוף איז געווען אויף דער ערד, אבער זיין קאפ איז געווען אין הימל און מען האט איהם בכלל נישט געקענט אוועקרייסן פון דארט.

נישט מרגיש געווען

אין די שטאט לאדזש האט געוואוינט א בארימטער אלכסנדר חסיד **הר"ר לוי כהן**, רבי לוי איז געווען א אנגעזעהנער איד א נגיד און א חשוב'ער חסיד (ער איז אויך געווען דער בעל אכנסיא פונעם אלטער רבי'ן זי"ע אין לאדזש). אמאל איז ר' לוי שטארק קראנק געווארן, און אינמיטן יום כיפור האט זיך זיין מצב גאר שטארק פארערגערט און ער האט שוין געהאלטן ממש ביי סכנת נפשות רח"ל. איז געגאנגען דער בארימטער חסיד און גאון **רבי שמחה'לע אבערבוים זצ"ל** און ער האט געבעטן פון **רביה"ק דער ישמח ישראל** אז ער זאל צוגיין צו זיין טאטן **דער אלטער רבי** און מזכיר זיין אז ר' לוי דארף א ישועה. דער אלטער רבי האט אבער דעמאלטס געהאלטן אינמיטן דאווענען און זאגן די סדר עבודת יום הכיפורים פון מוסף, און ער איז געווען שטארק דבוק אין זיין הייליגע עבודה, און דער ישמח ישראל האט מורא געהאט צוצוגיין און שטערן זיין טאטע פון דאווענען. נישט האבענדיג קיין אנדערע ברירה איז רבי שמחה'לע אליינס צוגעגאנגען נאנט צום אלטער רבי'ן און ער האט אנגעהויבן צו רעדן צו איהם און מזכיר זיין אז רבי לוי דארף א ישועה, אבער דער אלטער רבי האט בכלל נישט געהערט אז מען רעדט צו איהם, ער האט ווייטער געדאווענט אהן זיך רירן, אזוי האט רבי שמחה'לע פראבירט צוויי מאל און עס איז נישט געגאנגען, בלית ברירה האט רבי שמחה'לע זיך געוואַגט אנצורירן דעם טלית פונעם אלטער רבי'ן כדי ער זאל באמערקן אז ער רעדט צו איהם, און ווען ס'האט זיך איהם געדאַכט אז דער רבי קוקט אויף איהם האט ער שנעל מזכיר געווען זיין חבר ר' לוי אז ער דארף א ישועה, און ער איז אוועקגעגאנגען פון דארט מיט גרויס פחד אויף דעם וואס ער האט געשטערט דעם רבי'ן פון זיין דאווענען.

מוצאי יום כיפור איז רבי שמחה'לע צוגעגאנגען צום אלטער רבי'ן צו וואונטשען א גוט יאהר, און אין איינוועגס האט ער אויך מודיע געווען פאר'ן רבי'ן אז ברוך השם רבי לוי'ס מצב איז אביסל בעסער געווארן. ווי נאר דער אלטער רבי האט געהערט זיינע ווערטער האט ער זיך באלד געוואונדערט אויפען קול, לוי? וואס איז געשען מיט איהם?, רבי שמחה'לע האט צוריק געענטפערט מיט וואונדער "איך האב דאָך איהם היינט מזכיר געווען פאר'ן רבי'ן אינמיטן מוסף אז ער איז נישט געזונט"... דער אלטער רבי האט זיך פארענטפערט אז ער האט גארנישט געהערט און ער האט גארנישט געוואוסט, און ער האט נאכדעם צוגעלייגט "דו האסט געהאט נסים וואס איך האב נישט מרגיש גיווען"...

נישט געהערט און נישט געזען

נאך האט דערציילט א חסיד, אז אמאל האט ער געוואלט אריינגיין צום **אלטער רבי'ן זי"ע** אינמיטן די נאכט, און ער האט געעפענט דעם טיר פונעם אלטער רבי'נס צימער, ווען ער האט געזען ווי דער אלטער רבי דרייט זיך ארום אין צימער פארטראכט מיט גרויס דביקות, און האלט אינמיטן רייכערן זיין לולקע און דער גאנצער צימער איז אנגעפילט מיט רויעך. דער חסיד האט זיך דערשראקן זעענדיג די לעכטיגע צורה פונעם רבי'ן אזוי פארקאָכט, און פון גרויס פחד איז ער אראפגעפאלן צו דער ערד, אבער דער אלטער רבי האט בכלל נישט געהערט דעם קול אז איינער איז געפאלן, און האט איהם אינגאנצן נישט באמערקט. ווען דער חסיד איז געקומען צו זיך האט ער זיך אויפגעהויבן און איז אנטלאפן פון דארט נישט קענענדיג אריינגיין אין צימער פון גרויס שרעק.

להערות וכן לקבל הגליון באי-מייל kerembeisshmiel@gmail.com